

Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

МАТЕРІАЛИ

IV Всеукраїнської науково-практичної on-line-конференції
(Суми, 21–22 листопада 2019 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2019

політики країни, що буде стимулювати компанії впроваджувати інновації у виробництво. Підтримка поширення інновацій може здійснюватися як шляхом державно-приватного партнерства, так і за рахунок методів фінансування на основі інструментів грошового ринку.

Список використаних джерел

1. Кондратьев Н. Д. Кризисы и прогнозы в свете теории длинных волн. Взгляд из современности / под ред. Л. Е. Гринина, А. В. Коротаева, В. М. Бондаренко. М.: Моск. ред. изд-ва «Учитель», 2017. – 384 с.

УДК 338.246.2:336.74

Макаренко Михайло Ілліч,

д.е.н., професор

Сумський державний університет, м. Суми

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД МОНЕТАРНОЇ КОРЕКЦІЇ ПОЛІТИЧНО ГЕНЕРОВАНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ В ЕКОНОМІЦІ

Від часу, коли світ вступив на шлях деглобалізації в міжнародних відносинах та неопротекціонізму в міжнародній торгівлі, на карті світу побільшало країн з політично неусталеною економікою, буянням політичного популізму в суспільстві і, як наслідок, підвищенням ризиків розгортання локальних, регіональних чи навіть глобальних криз під впливом політичних чинників. За таких умов грошово-кредитна політика центральних банків як засіб державного стабілізаційного регулювання часто використовується на догоду короткостроковим цілям, нехтуючи стратегічними інтересами макроекономічної стабільності та висхідного економічного зростання.

Особливо почастишали прояви політичної нестабільності після Великої рецесії 2008-2009 рр., що зумовлювалося зростанням невдоволення населення

багатьох країн високим рівнем безробіття та бідності, активізацією радикальних партій і рухів та загостренням геополітичного протистояння у світі. Залежно від виду та глибини політичних потрясінь вони набували форми шоків, генерованих тектонічними зрушеннями в політичній ситуації, справляючи своєрідну дію на монетарну сферу як складову макроекономічного середовища, яке, з одного боку, може абсорбувати виниклу турбулентність, а з іншого - навпаки, посилити її через збурення адаптивних очікувань господарських суб'єктів.

Слід вирізняти три види політично генерованих шоків, зважаючи на їх походження та специфіку впливу на монетарну сферу. По-перше, шоки, породжені політичним популізмом, характеризуються фіскальним домінуванням в економіці, використанням монетарних заходів при фінансуванні бюджетного дефіциту на догоду політичній кон'юнктурі, а також тривалим періодом їх подолання через необхідність неухильної болісної зміни суспільних настроїв і очікувань. По-друге, шоки, що виникли з причини застосування міжнародних санкцій до певних країн, мають зовнішнє походження і виражаються насамперед у підвищенні волатильності національних валютних ринків, гострою реакцією ринкових суб'єктів на можливість звуження зовнішньоекономічної діяльності та втрати зовнішніх ринків збуту. По-третє, макроекономічна і, зокрема, монетарна нестабільність через участь країни у військовому конфлікті є результатом найбільш важких для економіки шоків, глибина і тривалість яких зумовлюється характером кризових явищ.

Політичний популізм міцно укоренився на теренах Латинської Америки. Часте чергування при владі лівих сил з їх пропозиціями про експропріацію великого бізнесу та праворадикальних політиків з жорсткими антидемократичними підходами призводили до вкрай нестабільного політичного і макроекономічного середовища. Основні риси економічної політики популістського типу полягають у наступному [1, с. 8-9]:

1. Початкові умови. Популістські політики і населення в цілому глибоко незадоволені функціонуванням економіки. Як правило, у країні відбулося незначне зростання, застій або безпосередня депресія внаслідок спроб стабілізації. Цей попередній стабілізаційний досвід часто здійснювався за програмою МВФ, що призводило до скорочення темпів зростання та зниження рівня життя.

2. Ніяких обмежень. Політики прямо відкидають консервативну парадигму та ігнорують наявність будь-яких типів обмежень на макроекономічну політику. Політична спроможність розглядається як забезпечення свободи реалізувати експансійні заходи. Нагромаджені раніше міжнародні резерви та зміцнений валютний курс створюють додаткову мотивацію до проведення стимулюючої корекції.

3. Принципи політики. Популістським програмам притаманні три основні елементи в галузі економічної політики: реактивація, перерозподіл доходів та реструктуризація економіки. Рекомендовані заходи полягають в тому, щоб активно використовувати макроекономічну політику для перерозподілу доходів.

На сторожі неупередженої монетарної політики докризового періоду стояло важливе завоювання тодішніх монетарних інститутів влади – незалежність центральних банків, яка служила запорукою протидії політичним ризикам. Наукові публікації того часу масово схилялися до необхідності забезпечення послідовної монетарної політики, спрямованої на першочергове підтримання цінової стабільності, навіть усупереч поточним бажанням економічної влади. Однак під тиском популістськи налаштованого електорату владні структури змушені ставити монетарну політику на службу тимчасовим інтересам. І по сьогодні в Латинській Америці ліві ідеї демонструють високу живучість, що підігривається економічними успіхами соціалістичного Китаю на світовій арені, впливовістю політичних ідей У. Чавеса та багаторічним негативним ставленням до обмежувальних заходів МВФ [3, с. 360].

Дещо іншу природу мають макроекономічні шоки, генеровані політикою санкцій з боку потужних країн чи інтеграційних угруповань стосовно політичних режимів, які порушують норми міжнародного права, посягають на територіальну цілісність інших держав. Так, На збурення в реальному і фінансовому секторі Туреччини в 2018 році негативним чином вплинули як торгові санкції з боку адміністрації США, так і деформації в політиці уряду та циклічне «перегрівання» економіки. Запроваджені санкції відіграли роль спускового механізму для збурення валютного ринку, тоді як довгострокову дію на внутрішній ринок країни справили макроекономічні та монетарні шоки зовнішнього походження – з фінансових ринків США, Єврозони та глобальних сировинних і енергетичних ринків.

Ще більш складний характер політично генерованих шоків проявляється у випадку військових дій, які відбуваються на території певної країни. Тут бюджетний дефіцит і зростання державного боргу спричиняється активною мілітаризацією економіки, підпорядкованістю монетарної і фіскальної політики завданням першочергового розвитку військово-промислового комплексу та забезпечення військово-економічних переваг над супротивником.

З погляду необхідності корекції ринків засобами монетарної політики на першому плані постають валютні ринки, особливо у випадку політично генерованих санкційних шоків, тісно пов'язаних із порушенням зовнішньоекономічної збалансованості. Відчутно страждають також ринки державних запозичень, підштовхуючи процентну ставку догори. Причому, у всіх трьох варіантах політичної нестабільності регуляторним наслідком з боку центральних банків виступає підвищення рівня гнучкості чинного монетарного режиму, що часто виражається в подовженні терміну виходу економік на таргетований рівень прийнятих владою індикаторів економічного розвитку.

Список використаних джерел

1. Dornbusch, R., Edwards, S. (1991). The Macroeconomics of Populism in Latin America / in NBER Books from National Bureau of Economic Research, Inc, University of Chicago Press, 7–13. – Url: <https://www.nber.org/chapters/c8295.pdf>.
2. Koziuk, V. (2018). Price Stability and Inflation Targeting in Commodity Economies: Macroeconomics versus a Political Economy? *Visnyk of the National Bank of Ukraine*, No. 244, 4–25.
3. Manuelli, R., Vizcaino, J.I. (2017). Monetary policy with declining deficits: Theory and an application to recent argentine monetary policy. *Federal Reserve Bank of St. Louis Review*, 99(4), 351-375.
4. Masciandaro, D., Passarelli, F. (2018). Populism, Financial Inequality and Central Bank Independence: Working Paper a Political Economics Approach / Bocconi University, Working paper series, N. 74, April 2018, 22 p.